

Principis generals de la Política corporativa de *compliance* penal de VidaCaixa

Juliol del 2025

Compliment Normatiu

Contingut

1. Introducció
 - 1.1 Antecedents
 - 1.2 Abast
 - 1.3 Objectiu
2. Àmbit d'aplicació
3. Marc normatiu. Normativa i estàndards d'aplicació
4. Principis generals de gestió del risc penal
5. Model de prevenció penal

1. Introducció

1.1 Antecedents

El 23 de juny de 2010 es va publicar al *Butlletí Oficial de l'Estat* la Llei orgànica 5/2010 per la qual es va modificar la Llei orgànica 10/1995 del Codi penal, que va entrar en vigor el 23 de desembre de 2010. Aquesta reforma va suposar, entre altres aspectes, la introducció en la jurisdicció penal de la responsabilitat de les persones jurídiques, fet que suposava un avenç en l'harmonització normativa comunitària i passava a regular una situació que exigia l'existència d'un retret penal específic en supòsits de delictes comesos per determinades persones físiques a l'empara d'una estructura societària / empresarial.

El Codi penal va tenir una nova reforma a través de la Llei orgànica 1/2015, en vigor des de l'1 de juliol de 2015. Aquesta nova reforma va millorar la tècnica en la regulació de la responsabilitat penal de les persones jurídiques amb la finalitat de delimitar adequadament el contingut del *control degut*, entès com l'incompliment greu del deure de supervisió sobre els treballadors de l'empresa i la vulneració del qual permet fonamentar la responsabilitat penal.

No obstant això, en el cas que la companyia compti amb un **programa de prevenció** que redueixi el risc de comissió de delictes i un òrgan de supervisió del programa de prevenció que reuneixin determinades característiques, queda exempta de responsabilitat penal. La reforma incideix, a més, en els possibles subjectes penalment responsables, els delictes concrets que puguin activar la responsabilitat penal o el sistema de penes, i estableix una regulació completa en la matèria.

Així mateix, el 13 de març de 2019 va entrar en vigor la Llei orgànica 1/2019 per la qual es va modificar el Codi penal per transposar directives de la Unió Europea en els àmbits financer i del terrorisme, i també abordar qüestions d'índole internacional.

Durant el 2021 es va modificar el Codi penal com a conseqüència de l'entrada en vigor de la Llei orgànica 6/2021, de 28 abril, mitjançant la qual s'incorporen dos nous agreujants per al delictes de blanqueig de capitals i la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència, mitjançant la qual s'incorporen els articles 3, apartats 2 a 4, 6 i 9, paràgrafs a), b) i g) de la Directiva 2011/93/UE de 13 de desembre de 2011, relatiu a la lluita contra els abusos i l'explotació sexuals dels menors i la pornografia infantil.

Posteriorment, en l'exercici 2022 es va modificar novament el Codi penal com a conseqüència de l'entrada en vigor de:

- La Llei orgànica 9/2022, de 28 de juliol, per la qual s'estableixen normes que facilitin l'ús d'informació financera i d'altres tipus per a la prevenció, la detecció, la investigació o l'enjudiciament d'infraccions penals.
- La Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual, per la qual es preveu l'obligació per part de les empreses de promoure condicions de treball que evitin la comissió de delictes i altres conductes contra la llibertat sexual i la integritat moral en la feina.
- La Llei orgànica 14/2022, de 22 de desembre, de transposició de directives europees i altres disposicions per a l'adaptació de la legislació penal a l'ordenament de la Unió Europea, i reforma dels delictes contra la integritat moral, desordres públics i contraban d'armes de doble ús.

Per fer que el seu model de prevenció penal evolucioni de manera contínua, VidaCaixa estableix com a principal prioritat en les decisions de negoci i gestió la consolidació d'una cultura de *compliance* d'acord amb els estàndards normatius i regulatoris més alts.

Per últim, en l'exercici 2023 s'ha publicat una nova modificació del Codi penal arran de l'entrada en vigor de:

- Llei 2/2023, de 20 de febrer, reguladora de la protecció de les persones que informin sobre infraccions normatives i de lluita contra la corrupció.
- Llei orgànica 3/2023, de 28 de març, de modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, en matèria de maltractament animal.
- Llei orgànica 4/2023, de 27 d'abril, per a la modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, en els delictes contra la llibertat sexual, la Llei d'enjudiciament criminal i la Llei orgànica 5/ 2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

1.2 Abast

Així doncs, en aquest escenari és essencial la revisió dels sistemes de control adequats, de compliment normatiu i de prevenció penal existents, amb la finalitat de mirar d'evitar que VidaCaixa incorri en contingències d'aquesta mena i garantir que el model d'organització i gestió preveu, com a aspectes principals: (i) l'existència d'un òrgan amb poders autònoms d'iniciativa i control per a la supervisió del funcionament i del compliment d'aquest model de prevenció implantat; (ii) la identificació de les activitats de l'empresa en l'àmbit de la qual es puguin cometre delictes que s'han de prevenir (mapa de riscos); (iii) la implantació de protocols o de procediments que concretin el procés de formació de la voluntat de la persona jurídica, d'adopció de decisions i de la seva execució amb relació a aquells; (iv) la posada en funcionament de models de gestió dels recursos adequats per impedir la comissió dels delictes que s'han de prevenir; (v) l'obligació d'informar l'organisme encarregat de vigilar el funcionament i l'observança del model de prevenció de possibles riscos i incompliments; (vi) un sistema disciplinari que sancioni adequadament l'incompliment de les mesures que estableixi el model, i (vii) la verificació periòdica del model i de la seva organització, en l'estructura de control o en l'activitat desenvolupada.

En línia amb l'anterior, el risc penal està inclòs en el Catàleg corporatiu de riscos com a risc de nivell 2, dins del risc de conducta i compliment, que es monitora i s'avalua de manera contínua per part de la Funció de Compliment Normatiu.

1.3 Objectiu

Els objectius d'aquest principis generals són, principalment:

- I. Transmetre a tots els empleats i empleades, directius i directives i membres de l'òrgan d'administració de VidaCaixa, així com a les persones associades que s'hi relacionin, el compromís de les filials de vetllar perquè la seva activitat estigui basada en el respecte a les lleis i a les normes vigents en cada moment, i també en la promoció i defensa dels seus valors corporatius i principis d'actuació que estableix el seu Codi ètic i, en conseqüència, enllaça amb els seus valors ètics, fet que ratifica la voluntat ferma de mantenir una conducta de compliment estricte en matèria penal.
- II. Establir un marc general per al model de prevenció penal de l'entitat, que s'adapti a les noves disposicions normatives. El model comprèn el conjunt de mesures adreçades a la prevenció, la detecció i la reacció davant de comportaments delictius i identifica els riscos i controls associats als que s'estableixin.
- III. Assegurar davant dels accionistes, clients, proveïdors, dels òrgans judicials i de la societat en general que VidaCaixa compleix amb els deures de supervisió i control de la seva activitat, establint mesures adequades per prevenir o reduir el risc de la comissió de delictes i que, per tant, s'exerceix el control degut que és procedent legalment sobre administradors, directius, empleats i altres persones associades.

Adicionalment, aquesta Política descriu:

- Les diferents figures penals que, de conformitat amb el que preveu el Codi penal espanyol, poden ser imputables a les persones jurídiques a Espanya, i es distingeixen, en primer lloc, aquells delictes el risc de comissió potencial dels quals, atenent a l'objecte social i a l'activitat ordinària desenvolupada per VidaCaixa com a entitat asseguradora i gestora de fons de pensions i, en segon lloc, la resta de comportaments que poden tenir rellevància penal perquè es troben associats a la legislació a una possible comissió per part de les persones jurídiques.
- Els anomenats delictes accessoris que recull l'article 129¹ del Codi penal².

¹ L'article 129 del Codi penal es refereix a aquelles empreses, organitzacions, grups o qualsevol altra classe d'entitats o agrupacions de persones que, com que no tenen personalitat jurídica, no estiguin compreses en l'article 31 bis, en el si del qual, amb la seva col·laboració o a través o per mitjà d'elles es cometin delictes, no se'ls aplica el règim de responsabilitat penal de les persones jurídiques, sinó una o diverses conseqüències accessòries a la pena que correspongui a l'autor del delicte. Aquestes conseqüències són coincidents amb les mesures que es preveuen en cas de responsabilitat penal de la persona jurídica.

2. Àmbit d'aplicació

Aquests Principis generals de la Política de *compliance* penal de VidaCaixa (d'ara endavant, els principis generals) són d'aplicació als empleats i empleades, directius i directives i membres dels òrgans de govern de VidaCaixa.

Aquests principis generals estan alineats amb els principis generals de la política corporativa. En conseqüència, els principis d'actuació definits són aplicables a les societats del subgrup VidaCaixa en els termes que estableix aquest apartat. Els òrgans de govern d'aquestes societats han d'adoptar les decisions oportunes amb l'objecte d'integrar les disposicions d'aquests principis generals i adaptar, seguint el principi de proporcionalitat, el marc de govern a la idiosincràsia de la seva estructura d'òrgans de govern, comitès i departaments, i també els principis d'actuació, metodologies i processos al que descriu aquest document.

Aquesta integració pot suposar, entre altres decisions, l'aprovació d'uns principis generals propis per part de la filial. En cal l'aprovació en aquelles filials que necessiten adaptar el que disposen aquests principis a les seves especificitats pròpies, ja sigui per matèria, per jurisdicció o per rellevància del risc a la filial. En aquells casos en què les activitats de control i gestió del risc de la filial es faci directament des de VidaCaixa, tant per materialitat del risc a la filial com per raons d'eficiència o perquè la filial hagi externalitzat a VidaCaixa la gestió operativa d'aquest risc, els òrgans de govern de les filials afectades han de prendre coneixement, almenys, de l'existència d'aquests principis generals corporatius i de la seva aplicació a aquestes filials.

L'adhesió a aquests principis generals per part dels òrgans de govern de les filials s'ha de fer quan, tot i ser d'aplicació, la filial no elabori uns principis generals propis.

En tot cas, la funció de compliment de VidaCaixa, atès el caràcter corporatiu, ha de vetllar perquè la integració d'aquests principis generals a les filials sigui proporcionada, i en cas que les filials aprovin principis generals propis, aquests han d'estar alineats amb els principis generals corporatius, i per la consistència en tot el Grup CaixaBank.

Així mateix, aquests principis generals són d'aplicació en l'apartat 4 a totes les persones associades³ a VidaCaixa, incloent-hi, especialment, els intermediaris i agents que actuïn en nom o per compte de l'entitat, sempre que les circumstàncies concretes existents així ho permetin, per garantir d'aquesta manera el compliment de la llei i la seva manera d'actuar amb la diligència deguda.

Aquests principis generals no modifiquen les relacions de treball entre les filials de VidaCaixa i els seus empleats, ni es pot interpretar com un contracte de treball o una promesa d'ocupació per qualsevol període de temps.

³ Persones físiques o jurídiques amb qui VidaCaixa o qualsevol filial del subgrup VidaCaixa manté relacions de negoci de qualsevol índole. Inclou, entre d'altres, les persones que presten els seus serveis a través d'empreses de treball temporal o per mitjà de convenis acadèmics, intermediaris, agents, corredors, assessors externs o persones físiques o jurídiques contractades per lliurar béns o prestar serveis.

3. Marc normatiu. Normativa i estàndards d'aplicació

Aquests principis generals es regeixen pel que preveu la normativa aplicable vigent, així com per aquella que la modifiqui o la substitueixi en el futur. En concret, en la data de la seva elaboració, la normativa vigent aplicable a la matriu del Grup és la següent:

- Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal i les seves modificacions posteriors
- Circular 1/2011 de la Fiscalia General de l'Estat, d'1 de juny, relativa a la responsabilitat penal de les persones jurídiques conforme a la reforma del Codi penal efectuada per la Llei orgànica número 5/2010
- Llei 31/2014, de 3 de desembre, per la qual es modifica la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu
- Circular 1/2016 de la Fiscalia General de l'Estat, de 22 de gener, sobre la responsabilitat penal de les persones jurídiques conforme a la reforma del Codi penal efectuada per la Llei orgànica 1/2015
- Directiva (UE) 2019/1937 del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'octubre de 2019, relativa a la protecció de les persones que informin sobre infraccions del dret de la Unió
- Llei de pràctiques corruptes a l'estranger (FCPA – 1977)
- Convenció contra el suborn de l'OCDE (1997)
- Convenció de les Nacions Unides contra la Corrupció (2003)
- Principis empresarials per contrarestar el suborn de transparència internacional (2003)
- Regles de la International Chamber of Commerce per combatre la corrupció (2005)
- *UK Bribery Act* (2010)

Adicionalment, es tenen en compte altres estàndards nacionals i internacionals en matèria de responsabilitat penal, com són els següents:

- Norma ISO 19600 sobre sistemes de gestió de *compliance* (guia)
- Norma ISO 37001 de sistemes de gestió antisuborn
- Norma UNE 19601 sobre sistemes de gestió de *compliance* penal
- Norma UNE 19602 sobre sistemes de gestió de *compliance* tributari
- Norma ISO 37301 sobre sistemes de gestió de *compliance*
- Norma ISO 37002 sobre canals de denúncia

En el cas de filials o sucursals subjectes a jurisdiccions estrangeres o normativa sectorial complementària, les polítiques i els procediments que aquestes filials o sucursals desenvolupen han de tenir en compte, a més de la normativa pròpia, les obligacions d'àmbit consolidat que conté la normativa abans referenciada mentre no siguin contradictòries amb els requisits específics de la jurisdicció o normativa sectorial corresponent.

Finalment, en cada una de les societats del subgrup VidaCaixa s'han de desenvolupar els marcs, normes, guies o procediments que calguin per a la implementació, execució i compliment correctes d'aquesta Política.

4. Principis generals de gestió del risc penal

Els principis pels quals es regeixen aquests principis generals i, en conseqüència, el model de prevenció penal, són els següents:

- i. Actuar d'acord amb la legislació vigent, el Codi ètic, les normes de conducta aplicables, així com la resta de les normatives internes.
- ii. Promoure la cultura corporativa de prevenció i no tolerar la comissió d'actes il·lícits o fraudulents, així com fomentar l'aplicació dels principis d'ètica o comportament responsable.
- iii. Garantir l'existència de sistemes de control eficaços, permanents i actualitzats en tot moment.
- iv. Supervisar el sotmetiment de totes les actuacions i decisions que s'adoptin, a VidaCaixa i a les filials del subgrup VidaCaixa, a les normes internes, procediments i protocols establerts a aquest efecte, així com als controls corresponents. En cas de persones associades, aquestes actuacions i decisions han de ser les que traslladin contractualment en el marc de la prestació del servei que es tracti.
- v. Assegurar els recursos i els mitjans adequats per aplicar aquests principis generals per tal de prevenir o detectar la possible comissió de delictes.
- vi. Dur a terme activitats de formació que siguin adequades i proporcionades, amb la periodicitat suficient per garantir l'actualització dels seus coneixements en aquesta matèria i el desenvolupament d'una cultura d'ètica empresarial i de compliment de la llei.
- vii. Transmetre la responsabilitat de totes les persones físiques o jurídiques sota l'àmbit d'aplicació d'aquests principis generals respecte de la vigilància de conductes potencialment il·lícites des de la perspectiva penal. En particular, aquelles persones que tinguin al seu càrrec empleats o equips de treball han de vetllar per prevenir comportaments il·lícits penals i s'han d'assegurar de recórrer amb la brevetat i diligència més grans als òrgans i processos establerts tan aviat com els detectin.
- viii. Transmetre l'obligació de totes les persones sota l'àmbit d'aquests principis generals d'informar sobre qualsevol fet potencialment constitutiu de delictes, frau o irregularitat, que hagin conegut.
- ix. Promoure en tot moment una cultura de compliment que, amb les garanties de confidencialitat i protecció de l'informant degudes, afavoreixi les comunicacions de possibles riscos o irregularitats amb transcendència penal, mitjançant els canals interns que s'estableixen a aquest efecte.
- x. Investigar com més aviat millor eventuais fets presumptament delictius, i garantir en tot cas els drets de les persones que intervenen en la investigació.
- xi. Conèixer el règim disciplinari davant d'incompliments interns vinculats a possibles il·lícits penals en atenció a la normativa interna i legal d'aplicació d'acord amb el que preveu el conveni col·lectiu i l'Estatut dels treballadors i altra normativa aplicable.

5. Model de prevenció penal

Així doncs, en aquest escenari és essencial assegurar que es disposa d'un model d'organització i gestió per prevenir delictes amb els sistemes de control de compliment normatiu i prevenció penal adequats per tal de prevenir i evitar que les societats incorrin en contingències d'aquesta mena.

Aquest model inclou, com a elements principals:

- i. Un òrgan amb poders autònoms d'iniciativa i control per supervisar el funcionament i el compliment del model de prevenció implantat. A VidaCaixa, segons el model corporatiu, aquestes funcions s'encomanen al Comitè de Gestió Penal Corporativa;
- ii. La identificació de les activitats de VidaCaixa en l'àmbit de les quals es puguin cometre els delictes que s'han de prevenir;
- iii. La implantació de mesures organitzatives i procediments que concretin el procés de formació de la voluntat de la persona jurídica, d'adopció de decisions i de la seva execució amb relació a aquells;
- iv. Pautes d'actuació davant la possible existència de qualsevol conflicte d'interès;
- v. Els recursos adequats per impedir la comissió dels delictes que s'han de prevenir;
- vi. L'obligació d'informar de possibles riscos i incompliments a l'organisme encarregat de vigilar el funcionament i l'observança del model de prevenció;
- vii. L'existència d'un sistema intern d'informació per detectar i comunicar possibles il·lícits penals;
- viii. L'existència d'un règim disciplinari que operi davant d'incompliments interns en atenció a la normativa interna i legal d'aplicació, i
- ix. La verificació periòdica del model i la seva modificació quan el manteniment ho requereixi o es produeixin canvis en l'organització, en l'estructura de control o en l'activitat desenvolupada.

Aquest model preveu cinc (5) fases diferenciades:

1. Fase de prevenció: identificació de les conductes penals de risc que afecten VidaCaixa, així com determinació de l'existència de controls aplicables en la matèria.
2. Fase de detecció: detecció de possibles il·lícits penals a través dels diferents canals i mitjans existents.
3. Fase de resposta: actuació del Comitè de Gestió Penal Corporativa davant d'indis o sospites de comissió d'un delictes a VidaCaixa i reducció —en la mesura possible— dels perjudicis que es puguin causar.
4. Fase de report: comunicació i informació periòdica als òrgans de govern i direcció de VidaCaixa.
5. Fase de monitoratge: avaluació periòdica del model i la seva adaptació tant a les circumstàncies de VidaCaixa com a l'evolució de les exigències en matèria de prevenció de riscos penals en les persones jurídiques segons la seva evolució legal, jurisprudencial i doctrinal. Per dur a terme l'avaluació periòdica del model s'ha de sotmetre a auditories que tinguin, com a mínim, caràcter triennal i que puguin ser internes o externes.